

คำแนะนำสำคัญ 12 ด้านในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ และดุขฤนิพนธ์

12 Tips on The Process of Conducting Thesis and Dissertation

ประกอบ คุณารักษ์*

Pragob Kunarak

บทคัดย่อ

กระบวนการทำวิทยานิพนธ์ และดุขฤนิพนธ์ มีเรื่องสำคัญที่พึงคำนึงถึงเป็นพิเศษ 12 ด้าน คือ 1) เลือกเรื่องวิจัยที่มีความเป็นนภาพ 2) มีมาตรฐานทั้งด้านความลุ่มลึกและความครอบคลุม 3) เริ่มต้นจากการนำเสนอสภาพปัญหาแล้วตามด้วยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การเขียนบทนำวิธิดำเนินการวิจัย การนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยตามลำดับ 4) มีการออกแบบการวิจัยอย่างน้อยสองแบบ 5) ใช้เวลาทำวิจัยอย่างเหมาะสมและมีวินัย 6) มีจริยธรรมนักวิจัยและไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ 7) ความเป็นนักอ่านนักฟังที่ดี 8) รวบรวมข้อมูลจากข้อเท็จจริง 9) อาศัยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเมื่อมีความจำเป็น 10) ปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 11) แสวงหาความช่วยเหลือหรือพิเศษในบางกรณี และ 12) จัดพิมพ์รายงานและบทความเผยแพร่ผลงานตามรูปแบบมาตรฐานที่ได้รับการรับรอง

คำสำคัญ : วิทยานิพนธ์/ ดุขฤนิพนธ์/ กระบวนการวิจัย

Abstract

A conducting process of thesis and dissertation comprises 12 considerable points of view according to the followings: 1) Select an original topic, 2) Include two principal standards covering sophistication and comprehensiveness, 3) Begin with the identification of research problem followed by a review of related literature, introduction, research procedure, presentation and analysis of data, and summary and conclusion respectively, 4) Comprise at least two research designs, 5) Consume appropriate time, 6) Keep up with ethics and copyright, 7) Have a good reading and listening habit, 8) Collect data from facts, 9) Consult connoisseurs and experts as needed, 10) Update the data, 11) Seek special assistance as necessary, and 12) Employ a standardized form and format in writing a report.

Keywords : Thesis/ Dissertation/ Research Process

*รองศาสตราจารย์ ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

เนื้อหาสาระต่างๆ เกี่ยวกับคำแนะนำสำคัญ 12 ด้าน ในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์และคุณนิพนธ์ต่อไปนี้เป็นข้อสังเกตบางประการที่สังสมไว้จากการให้คำปรึกษา การตรวจ และการประเมินผลวิทยานิพนธ์กับคุณนิพนธ์มานานหลายสิบปีและเชื่อว่าบางประการที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ผู้อ่านและนักศึกษาจำนวนไม่น้อยคงได้คำนึงถึง พอจะตระหนักและเข้าใจเป็นพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ครบถ้วนและเป็นระบบอีกทั้งง่ายแก่การทำความเข้าใจ จึงขอนำข้อสังเกตเหล่านั้นมาเสนอไว้อีกครั้งหนึ่ง

ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจเป็นเบื้องต้นสักเล็กน้อยว่า แต่ละประเด็นที่กล่าวถึงในกระบวนการดังกล่าวนี้จะไม่ครอบคลุมถึงเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการทำวิจัยมากนัก ยกเว้นบางกรณี que เห็นว่ามีความจำเป็นต้องเน้นเป็นพิเศษเพื่อนักศึกษาจะได้ตระหนักในเรื่องนั้นๆ มากขึ้นเนื่องจากเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่พึงละเลย ดังรายละเอียดต่างๆ ที่จะนำเสนอเป็นลำดับต่อไป

1. การเลือกเรื่องที่จะวิจัย ปกติแล้วการทำวิจัยซึ่งรวมถึงวิทยานิพนธ์และคุณนิพนธ์นั้น จะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอปัญหาหรือสภาพการณ์ต่างๆ อันเกิดจากการดำเนินงานในความรับผิดชอบไม่บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หรือความสำเร็จตามที่ควรจะเป็นโดยอาจเป็นปัญหาในลักษณะรวมหรือปัญหาเฉพาะด้านก็ได้ แต่โดยทั่วไปแล้วจะให้ความสำคัญกับปัญหาเฉพาะด้านมากกว่า เพื่อจะได้นำผลการวิจัยนั้นมาแก้ไขหรือบรรเทาสภาพปัญหานั้นๆ ได้ชัดเจนและตรงประเด็นได้มากกว่า ปกติแล้วการนำเสนอปัญหาที่แสดงถึงผลการดำเนินงานไม่บรรลุผลสำเร็จนั้นจะต้องเป็นข้อความในรูปของประโยคบอกเล่าหรือประโยคปฏิเสธก็ได้ซึ่งประโยคดังกล่าวจะต้องมี

ลักษณะสำคัญสามประการ คือ 1) เน้นไปที่สภาพของเนื้อหาที่เกิดขึ้นจริง 2) ไม่จำกัดทางแก้ไข และ 3) มินัยว่าหากปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไขแล้วจะมีผลเสียตามมา พร้อมกันนั้นก็ต้องแสดงให้เห็นภูมิหลังของปัญหานั้นๆ ด้วยการแสดงหลักฐานหรือข้อมูลที่พิสูจน์ความเป็นปัญหาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

หลังจากที่ทราบปัญหาต่างๆ ดังกล่าวแล้วก็จะถึงขั้นตอนของการเลือกปัญหาที่จะนำมาสู่การทำวิจัย ก่อนอื่นผู้วิจัยจะต้องเลือกปัญหามาเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยหนึ่งปัญหา จากนั้นจึงนำปัญหานั้นมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดชื่อเรื่องวิจัยโดยพิจารณาจากหลักการห้าด้าน ได้แก่

1.1 ความเป็นนวนภาพ เป็นเรื่องที่ไม่ซ้ำกับเรื่องที่เคยมีผู้ทำวิจัยไว้ก่อน ปัจจุบันสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้นจากฐานข้อมูลต่างๆ และถ้าตรวจสอบพบว่าซ้ำกับเรื่องที่เคยมีผู้วิจัยไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว ให้เปลี่ยนเป็นเรื่องอื่นเพราะเป็นโมฆะ หรือตรวจพบภายหลังจากการดำเนินการไปเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ถือว่าเป็นโมฆะ ซึ่งใช้ไม่ได้ทั้งสองกรณี

อนึ่งขอทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับคำว่า “ซ้ำ” นั้น หมายถึงเรื่องที่ทำซ้ำเป็นบางส่วนหรือซ้ำทั้งหมดในโลกของการวิจัย ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอนว่าจะอนุโลมได้เพียงใด กรณีที่กำหนดเรื่องที่วิจัยในลักษณะของการขยายองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมออกไปโดยอ้างอิงงานลักษณะเดิมไว้ด้วย ก็อาจทำซ้ำกับเรื่องเดิมได้ประมาณ 60%-80% และหากเป็นเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกันแต่เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาถือว่าเป็นเรื่องเดียวกัน อย่างไรก็ตามการวิจัยในเรื่องที่ซ้ำกับเรื่องที่เคยทำมาก่อนก็สามารถทำได้หากพิสูจน์ได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยก่อนนั้นไม่ถูกต้องแล้ว

1.2 ตรงตามสาขาวิชาที่ศึกษา คำว่าตรงตามสาขาวิชาที่ศึกษานี้หมายความว่าตรงและโดยอ้อม กล่าวคือเป็นเรื่องที่ตรงตามสาขาวิชาที่ศึกษาทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้และไม่มีสัดส่วนกำหนดไว้แต่ประการใด ทั้งนี้เพื่อให้เรื่องที่ทำวิจัยนั้น เป็นไปตามเงื่อนไขของหลักสูตรซึ่งกำหนดสาขาวิชาไว้ชัดเจนแล้ว

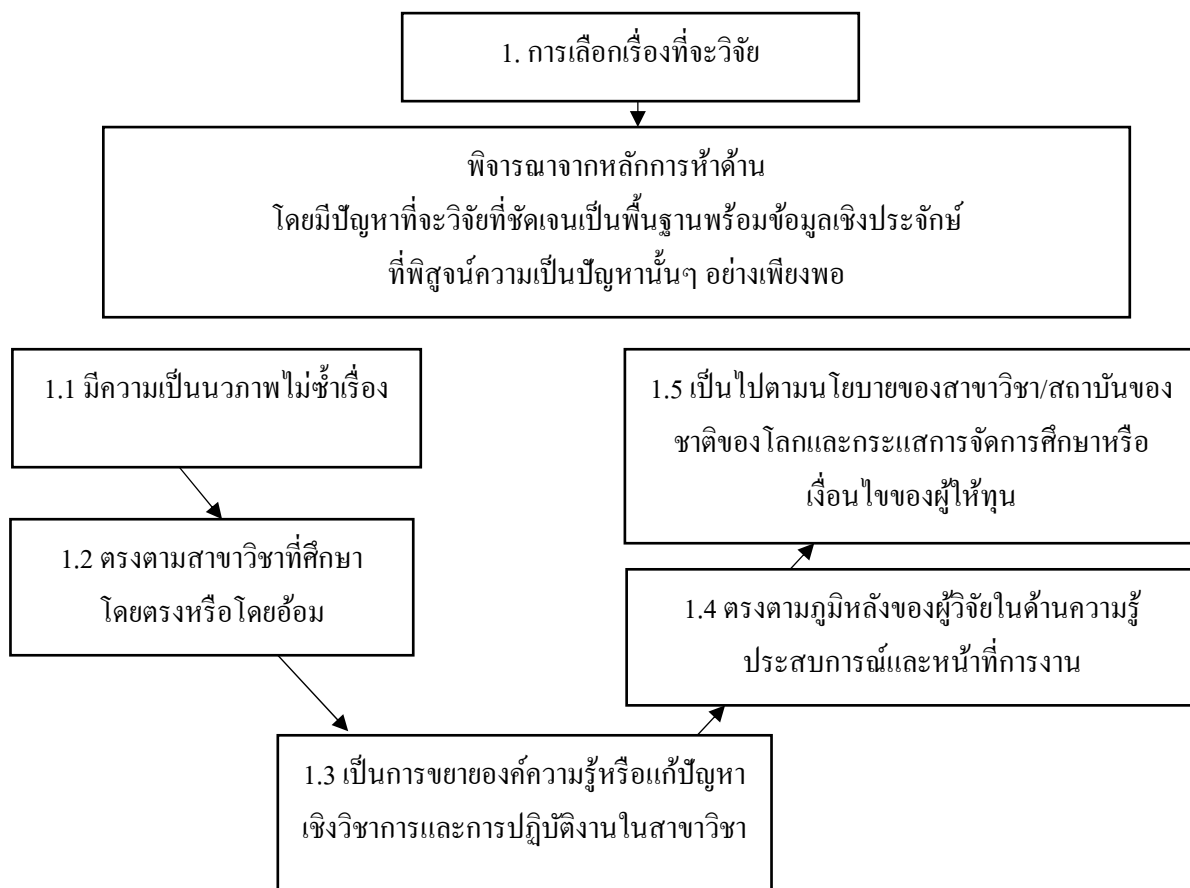
1.3 เป็นการขยายองค์ความรู้ต่อจากที่มีอยู่เดิม หลักการนี้เป็นความรับผิดชอบทั่วไปของสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาวิชาชีพนั้นๆ ให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อได้น้ององค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหาเชิงวิชาการในสาขาวิชาได้กว้างขวางและลุ่มลึกยิ่งขึ้น กระบวนการศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์การสำรวจหรือการแสดงความคิดเห็นคงไม่เพียงพอที่จะรองรับกับหลักการข้อนี้

1.4 ตรงตามภูมิหลังของผู้วิจัย การทำวิจัยในเรื่องใดๆ ก็ตามหากมีเนื้อหาสาระตรงตามภูมิหลังของผู้วิจัยแล้วจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจ มองเห็นสภาพและลักษณะเฉพาะของเรื่องที่วิจัยได้ชัดเจนและลุ่มลึกมากขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพราะโดยธรรมชาติแล้ว บุคคลจะสั่งสมความรู้และ

ประสบการณ์ต่างๆ ตามหน้าที่การงานที่รับผิดชอบเป็นประจำอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นความรู้และประสบการณ์ที่ชัดแจ้ง และฝังแน่นอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเรื่องเหล่านี้จะทำให้ผู้วิจัยมองเนื้อหาสาระของเรื่องที่วิจัยได้ทะลุมากกว่าเรื่องที่ตนไม่มีภูมิหลังในเรื่องนั้นๆ อย่างเพียงพอ

1.5 เป็นไปตามนโยบายของสาขาวิชา โดยทั่วไปแล้วในประเด็นนี้สาขาวิชาและมหาวิทยาลัยต่างๆ ไม่ค่อยกำหนดเงื่อนไขในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์และดุชนิพนธ์ของนักศึกษาไว้เป็นการเฉพาะนักศึกษามีอิสระเกี่ยวกับการเลือกเรื่องค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามหากมีกำหนดไว้นักศึกษาก็จะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกเรื่องที่จะวิจัยไว้ด้วยที่สำคัญคือการเลือกเรื่องที่จะวิจัยควรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติหรือแนวโน้มและกระแสในการจัดการศึกษาของโลก หรือเงื่อนไขของผู้ให้ทุนวิจัยไว้ด้วย (ถ้ามี) ทั้งนี้เพื่อช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพในระดับสากลและผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้ตามควรแก่กรณี

กล่าวโดยสรุปการเลือกเรื่องที่จะวิจัยสามารถแสดงได้ด้วยแผนภูมิสั้นๆ ดังต่อไปนี้

2. เป็นงานวิจัยที่มีมาตรฐานสำคัญสองประการ ตามความเป็นจริงแล้วมาตรฐานสำคัญที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องของนักศึกษาที่ทำวิทยานิพนธ์ทั้งในระดับปริญญาโทและนักศึกษที่ทำวิทยานิพนธ์ในระดับดุษฎีบัณฑิต โดยเฉพาะในระดับดุษฎีบัณฑิตพึงพิจารณาเป็นพิเศษ เพราะเป็นการฝึกให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงมาตรฐานการทำงานในโอกาสต่อไป หลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว อีกทั้งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงไปแล้ว โดยเฉพาะในระดับดุษฎีบัณฑิตจะเป็นผู้มีความสามารถที่พร้อมจะทำงานในวิชาชีพโดยลำพังได้ด้วยความมั่นใจในประสิทธิภาพและคุณภาพของผลงานในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำงานคนเดียวด้วยเหตุผลต่างๆ

มาตรฐานสำคัญสองประการที่ว่าเป็นคือ ความลุ่มลึกในแต่ละประเด็นของเนื้อหาสาระ และความครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นๆ กล่าวคือ

2.1 ความลุ่มลึกในแต่ละประเด็นของเนื้อหาสาระ เป็นเรื่องของรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏในงานวิจัยที่มีความเป็นเชิงซ้อนค่อนข้างมาก การนำเสนอในแต่ละประเด็นลงลึกถึงแก่นของเรื่องพร้อมข้อมูลอ้างอิงเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพอย่างชัดเจนและเพียงพอ ซึ่งอาจพิจารณาเป็นเบื้องต้นได้จากจำนวนแหล่งอ้างอิงในรายงานผลการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นแหล่งอ้างอิงที่เป็นหนังสือ ตำรา บทความงานวิจัย บทสัมภาษณ์ เอกสารหรือร่องรอยต่างๆ ในรูปแบบอื่น ทั้งที่เป็นแหล่งอ้างอิงภาษาไทยและ

ภาษาต่างประเทศที่มีความเป็นปัจจุบัน (ไม่เกิน 10 ปี) เป็นส่วนใหญ่ประมาณ 50+50 แหล่งอ้างอิง

2.2 ความครอบคลุมในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะคำนึงถึงความลุ่มลึกในแต่ละประเด็นของเนื้อหาสาระดังกล่าวแล้วในส่วนนี้เป็นเรื่องของการนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะเป็นการนำเสนอเนื้อหาในบทที่ 2 ของรายงานผลการวิจัย กล่าวคือในบทนี้จะต้องนำเสนอเนื้อหาสาระอย่างลุ่มลึกในครบตามคำหลักทุกคำ ที่ปรากฏในชื่อเรื่องวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้

เพียงพอแก่การทำความเข้าใจในเรื่องที่วิจัยได้อย่างชัดเจนและครบถ้วนสมบูรณ์และนำไปสู่ข้อสรุปในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยได้ ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ต้องแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงต่างๆ พร้อมตัวแปรที่ศึกษาครบทุกตัวแปรไม่ว่าจะเป็นตัวแปรต้น ตัวแปรตาม รวมถึงตัวแปรควบคุมและตัวแปรที่ไม่ได้ควบคุมหรือตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ด้วยแล้วแต่กรณี

จากที่กล่าวมาในคำแนะนำประการที่ 2 พอจะสรุปได้ดังนี้

2. เป็นงานวิจัยที่มีมาตรฐานสำคัญสองประการ

เพื่อให้ผลงานมีคุณภาพสูงและสร้างความมั่นใจให้ได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับนี้มีความพร้อมที่จะทำงานโดยลำพังได้ด้วยความมั่นใจในกรณีที่มีความจำเป็นต้องทำคนเดียวด้วยเหตุผลต่างๆ

2.1 ความลุ่มลึก คือ มีการทบทวนวรรณกรรมมากพอ (50+50 แหล่งอ้างอิง)

2.2 ความครอบคลุม คือ มีการทบทวนวรรณกรรมครบถ้วนตามจำนวนคำหลักที่ปรากฏในชื่อเรื่องวิจัย

*เน้นเป็นพิเศษสำหรับคณาจารย์

3. การดำเนินงานในภาพรวม ในช่วงนี้เป็น การนำชื่อเรื่องวิจัยที่กำหนดไว้แล้วในตอนต้นมาเริ่ม ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (บทที่ 2) ก่อน ตาม คำหลักแต่ละคำในชื่อเรื่องโดยจำแนกเนื้อหา ออกเป็นหัวข้อระดับต่างๆ ให้ชัดเจนและเป็นระบบ โดยเริ่มจากคำหลักที่เป็นหัวข้อใหญ่ ซึ่งปกติจะ กำหนดเป็นหัวข้อกลางหน้ากระดาษ แล้วตามด้วย หัวข้อรองซึ่งเป็นหัวข้อข้าง และหัวข้อย่อยซึ่งเป็น

หัวข้อย่อหน้า ตามลำดับ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นได้ว่า หัวข้อใหญ่ในบทที่ 2 จะประกอบด้วยจำนวนหัวข้อ ตามจำนวนคำหลักต่างๆ ที่ปรากฏในชื่อเรื่องวิจัย เท่านั้น ซึ่งแต่ละหัวข้อใหญ่อาจมีหัวข้อรอง (หัวข้อ ข้าง) และหัวข้อย่อย (หัวข้อย่อหน้า) มากน้อยต่างกัน ตามปริมาณและรายละเอียดที่ต่างกัน อนึ่งการได้มา ซึ่งชื่อหัวข้อรองและชื่อหัวข้อย่อยนั้น นักศึกษาจะ ได้มาจากการสืบค้นข้อมูลที่จะใช้เป็นแหล่งอ้างอิง

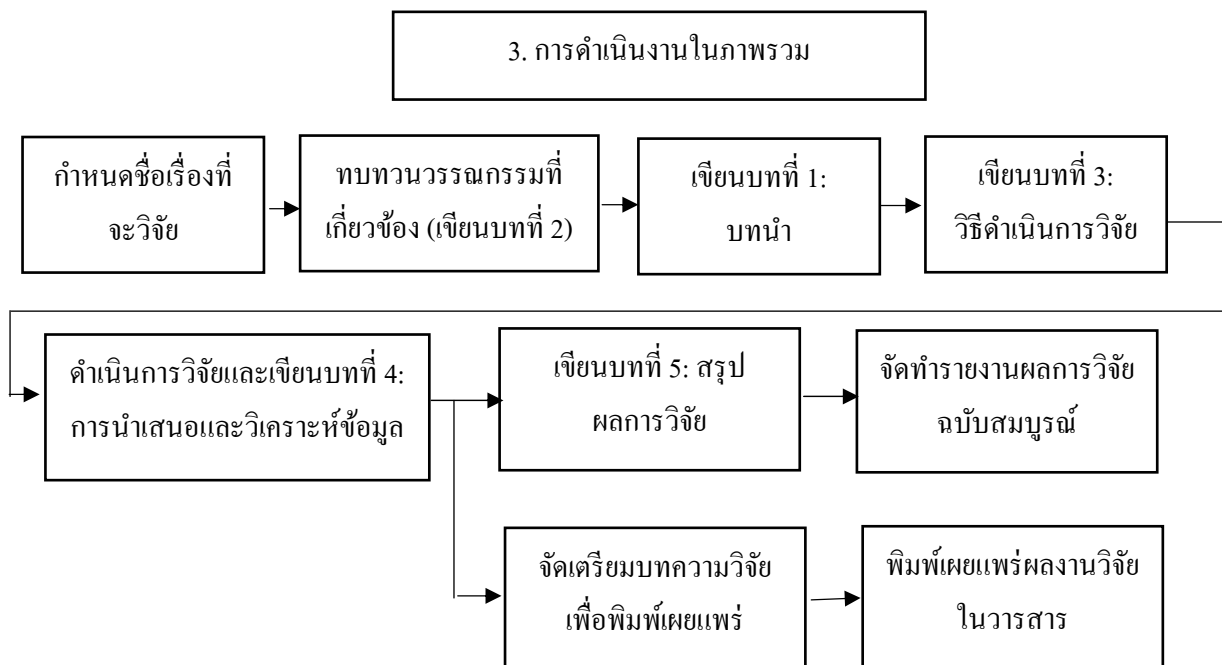

ทั้งหลายโดยศึกษาอย่างคร่าวๆ แล้วประมวลหรือเลือกมาใช้กับหัวข้อใหญ่แต่ละหัวข้อโดยกำหนดเป็นเค้าโครงของแต่ละหัวข้อใหญ่เป็นเบื้องต้น ซึ่งภายหลังจากปรับคำในชื่อหัวข้อดังกล่าวเสียใหม่เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้นได้ กระบวนการในการสืบค้นแหล่งข้อมูลและจัดทำเค้าโครงของหัวข้อระดับต่างๆ นี้ใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์

หลังจากที่ได้เค้าโครงของหัวข้อระดับต่างๆ ของบทที่ 2 แล้วให้เริ่มศึกษารายละเอียดต่างๆ ตามแต่ละหัวข้อเพื่อจัดทำเป็นรายงานการศึกษาของบทที่ 2 ให้สมบูรณ์ แล้วจึงกลับมาเขียนบทที่ 1 บทนำและบทที่ 3 วิธิดำเนินการวิจัย ตามลำดับ เมื่อนำเอกสารทั้งสามบท มารวมกันก็สามารถจัดทำเป็น

ข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขออนุมัติต่อไป และหลังจากที่ได้รับอนุมัติแล้วจึงดำเนินการวิจัยตามรายละเอียดที่ระบุไว้ในบทที่ 3 แล้วจึงเขียนบทที่ 4 การนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูลและเขียนบทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะแล้วจัดทำรายงานผลการวิจัยตามลำดับ โดยที่บรรณานุกรม ภาคผนวก และส่วนอื่นๆ ตลอดจนการจัดทำเป็นบทความวิจัยเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ ซึ่งควรดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อให้กระบวนการดำเนินงานกระชับขึ้น

จากที่กล่าวมาในคำแนะนำประการที่ 3 พอจะสรุปได้ดังนี้

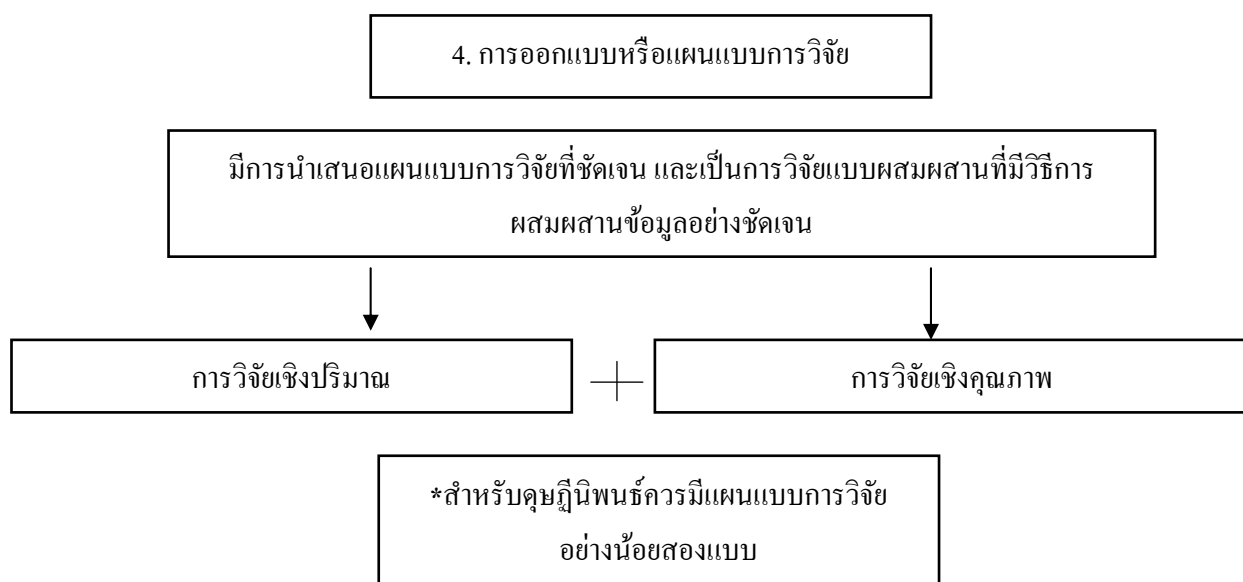
4. การออกแบบหรือแผนแบบการวิจัย เรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัยนี้ กำลังได้รับความนิยมและยอมรับร่วมกันในหมู่นักวิจัยว่า แผนแบบของการวิจัยควรเป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ กับ การวิจัย

เชิงคุณภาพ และมีวิธีการและขั้นตอนในการผสมผสานข้อมูลทั้งสองประเภทที่ชัดเจนโดยไม่มีข้อแม้ว่าการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพจะมีสัดส่วนเท่าใด จะเริ่มการวิจัยในเชิงใดก่อนหรือหลัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานวิจัยและวิธีการได้มา

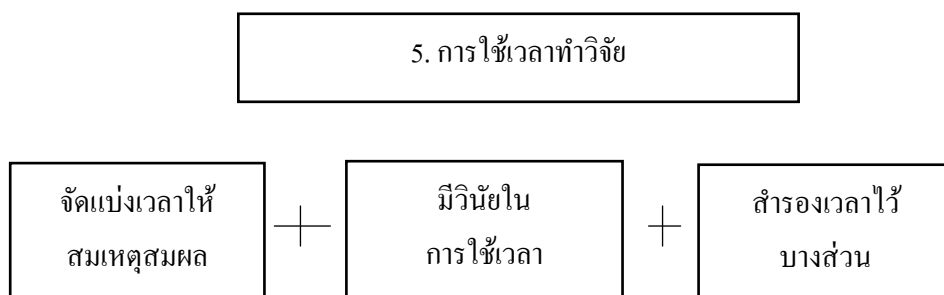
ซึ่งข้อมูลต่างๆ เป็นสำคัญ และเพื่อให้แน่ใจได้ว่า ผลการวิจัยนั้นเป็นไปตามข้อเท็จจริงที่ควรจะเป็นมากที่สุด และมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น กรณีที่เป็น ดุษฎีนิพนธ์แผนแบบการวิจัยควรมีอย่างน้อย

สองแบบ สำหรับวิทยานิพนธ์อนุโลมให้มีหนึ่งแบบได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ควรจะเป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งสิ้น จากที่กล่าวมาในตอนต้นพอจะสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

5. การใช้เวลาทำวิจัย ข้อสังเกตที่พบบ่อยมากในการทำวิจัยของนักศึกษาคือส่วนใหญ่ใช้เวลามากเกินไปและมีบางรายไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จตามเวลาในหลักสูตรได้ด้วยเหตุผลต่างๆ ข้อมูลที่ผ่านมามีทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรากฏว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรด้วยสาเหตุต่างๆ ประมาณ

ร้อยละ 27 และเพื่อขจัดปัญหาในการทำวิจัยดังกล่าว นักศึกษาจะต้องจัดแบ่งเวลาให้กับการวิจัยอย่างสมเหตุสมผลและต่อเนื่อง และจะต้องมีวินัยในการใช้เวลาตามนั้นด้วย พร้อมกับจัดสำรองเวลาบางส่วนไว้โดยไม่รอนจนวาระท้ายสุด ดังข้อสรุปในแผนภูมิต่อไปนี้

6. จริยธรรม นักวิจัยและลิขสิทธิ์ กระบวนการวิจัยทั้งหลายสามารถแบ่งออกได้สองลักษณะ คือมีการดำเนินการในมนุษย์และไม่ได้ดำเนินการในมนุษย์ในกรณีที่เป็นการวิจัยในมนุษย์นั้นจะเกี่ยวข้องไปถึงจริยธรรมของการวิจัยและของนักวิจัยด้วย ไม่ว่าเรื่องที่วิจัยจะเป็นศาสตร์ด้านใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้ที่เข้าร่วมการวิจัย หลักการพื้นฐานของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ก็คือหลักการเคารพในบุคคลและหลักการให้คุณประโยชน์สูงสุดและความเสี่ยงหรืออันตรายน้อยที่สุด

กรณีหลักการเคารพในตัวบุคคลนั้นแสดงโดยการเคารพในศักดิ์ศรีของคนหรือกลุ่มคนดังต่อไปนี้

6.1 ขอคำยินยอมโดยบอกกล่าวและให้อิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

6.2 ไม่รุกรานความเป็นส่วนตัวเช่นไม่รุกรานร่างกาย หรือไม่ถามเรื่องส่วนตัวโดยไม่จำเป็นต่อการวิจัยหรือไม่ขอคำยินยอม

6.3 เก็บรักษาความลับของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

6.4 ดูแลผู้ร่วมโครงการวิจัยที่เปราะบางอย่างเหมาะสมและดำเนินการด้วยความระมัดระวัง

6.5 ไม่มีส่วนลบหลู่ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมใดๆ ในโครงการวิจัย

เรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือลิขสิทธิ์ ปกติแล้วการนำผลงานของคนอื่นมาทำซ้ำ (ลอก) หรือดัดแปลง (เลียน) เป็นบางส่วนหรือทั้งหมดในลักษณะใดก็ตาม ล้วนเป็นเรื่องของการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของผลงานทั้งสิ้น ซึ่งนอกจากจะผิดกฎหมายแล้วยังผิดจริยธรรมของนักวิจัยด้วย อย่างไรก็ตามในกรณีที่เป็นเรื่องที่นำมาใช้เพื่อการศึกษาและไม่เกี่ยวข้องกั ผลประโยชน์ทาง

ธุรกิจแล้วจะอนุโลมว่าไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ แต่ผู้วิจัยก็ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาต่างๆ เหล่านั้นให้ชัดเจนทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการอ้างอิงโดยตรง หรือการอ้างอิงโดยอ้อมในรูปของการถอดความ การย่อความ และการประเมินผลก็ตาม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีเรื่องสำคัญสองประการที่นักศึกษาจะต้องระมัดระวังคือ เรื่องการไม่ละเมิดลิขสิทธิ์และจริยธรรมของนักวิจัยกับไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผลงานคนอื่น หากไม่แล้วการละเมิดจริยธรรมและจริยธรรมจะได้รับการปฏิเสธในการนำบทความวิจัยเรื่องนั้นๆ ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่างๆ โดยเฉพาะวารสารที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือไม่สามารถนำเสนอผลงานวิจัยในการประชุมทางวิชาการใดๆ ในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ และหากมีการละเมิดลิขสิทธิ์แล้วสถาบันการศึกษาจะไม่รับรองผลการวิจัยนั้น ซึ่งทั้งสองประการ จะยังผลให้สำเร็จการศึกษาไม่ได้

7. มีความเป็นนักอ่าน นักฟังที่ดี ความเป็นนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษานี้มักจะได้รับความคาดหวังจากสังคมค่อนข้างสูงว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูง เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้กับสังคมได้ โดยเฉพาะในระดับปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิตสังคมยิ่งคาดหวังมากกว่าที่ควรจะเป็นคือคาดหวังว่าคุณวุฒิปบัณฑิตหรือด๊อกเตอร์ทุกคนเป็นผู้รู้ดีหมดทุกเรื่องโดยไม่สนใจว่าเป็นคุณวุฒิปบัณฑิตในสาขาวิชาใด และเพื่อธำรงสถานภาพของความเป็นคุณวุฒิปบัณฑิตไว้ให้ได้ นักศึกษาจะต้องปรับตัวเองให้เป็นนักอ่าน นักฟัง และนักเขียนให้มาก รู้จักคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ด้วยวิจารณญาณที่รอบคอบ และไม่ควรรแสดงความเห็นใดๆ ในสิ่งที่ตนเองไม่มั่นใจ

ยิ่งกว่านั้นในช่วงเวลาที่ดำเนินการวิจัย หากมีการประชุมสัมมนาการบรรยายหรือการประชุม

ปฏิบัติการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่ว่า ณ ที่ใดทั้งในและต่างประเทศก็ควรใช้เวลาเข้าร่วมด้วยตามโอกาสที่เป็นไปได้ เพื่อจะได้ข้อมูลและข้อคิดที่ลุ่มลึกและเป็นปัจจุบันเพิ่มเติม

8. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ปกติแล้วเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลมีหลากหลายชนิดซึ่งผู้วิจัยสามารถเลือกใช้ได้ตามความต้องการและความเหมาะสมกับลักษณะข้อมูลทั้งที่เป็นแบบวัดคำรายงานและแบบวัดรายการได้ตอบแต่ไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม ก็ควรเป็นการวัดข้อมูลจากข้อเท็จจริงจากพฤติกรรมหรือจากความจริงเชิงประจักษ์มากกว่า ที่จะเป็นการวัดจากความรู้สึกหรือจากความคิดเห็นแล้วมาสรุปในผลการวิจัยว่าเป็นข้อเท็จจริงซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เว้นแต่ว่าการวิจัยนั้นเป็นความต้องการที่จะวัดความรู้สึก หรือความคิดเห็นโดยตรงเท่านั้นแต่นั่นลักษณะเช่นนี้ค่อนข้างจะอ่อนไปโดยเฉพาะในระดับคู่มือวิทยานิพนธ์ กรณีที่จะใช้เป็นข้อมูลเสริมหรือใช้ร่วมกับข้อเท็จจริงก็สามารถใช้ได้ เข้าลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสานดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นๆ

9. การอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ ในกรณีที่นักศึกษา มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยดูแลหรือให้คำปรึกษางานวิจัยในบางเรื่องหรือบางประเด็นก็ต้องขอเข้าพบโดยตรงพร้อมๆ กับนำเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นติดตัวไปด้วย (อย่าไปพบโดยไม่เตรียมตัว) ทั้งนี้ต้องมีการนัดหมายไว้ล่วงหน้า สำหรับบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยอย่าลืมคำนึงการตอบแทนบุคคลเหล่านั้นอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย ตามแต่กรณี เพราะบุคคลดังกล่าวไม่มีหน้าที่โดยตรงกับการทำวิจัยของนักศึกษา แต่บุคคลภายในไม่จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการตอบแทน เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว

10. การปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องปฏิบัติในช่วงเวลาของการวิจัยก็คือ หากมีข้อมูลส่วนใดที่เปลี่ยนไปก็ต้องปรับข้อมูลส่วนนั้นให้เป็นปัจจุบันยกเว้นข้อมูลสนามที่รวบรวมได้จากเครื่องมือการวิจัยเพื่อนำไปวิเคราะห์ก็ให้คงส่วนนั้นไว้ได้ อย่างไรก็ตามข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์จะต้องได้รับการตรวจสอบความเรียบร้อยและถูกต้องก่อนที่จะนำเข้าสู่กระบวนการประมวลผลต่อไป

11. ความช่วยเหลือพิเศษ ในช่วงของการทำวิจัยบางครั้งนักวิจัยอาจมีความจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือพิเศษนอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือด้านบริการต่างๆ ตามปกติของมหาวิทยาลัยและของอาจารย์ตามปกติแล้วนักศึกษาสามารถแสวงหาความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากบุคคลต่างๆ เองได้ ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นลักษณะส่วนตัวหรือเป็นทางการทั้งนี้ความช่วยเหลือเหล่านั้นผู้วิจัยจะต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ทุกเรื่องความช่วยเหลือพิเศษที่ว่านี้อาจครอบคลุมถึงการขอคำปรึกษาทั่วไป การเก็บข้อมูล การสืบค้นข้อมูล การบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผล ตลอดจนการจัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยและเรื่องอื่นๆ ในกระบวนการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ไม่รวมถึงการให้บุคคลต่างๆ เหล่านั้นเป็นผู้ทำแทนหรือจ้างทำไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด เพราะนอกจากจะผิดจรรยาบรรณของนักวิจัยแล้วยังเป็นการนำผลงานของคนอื่นมาเป็นของตนเองอีกด้วย

12. รูปแบบและการจัดทำรูปแบบรายงานผลการวิจัย การจัดทำรูปแบบของรายงานผลการวิจัยแต่ละฉบับมีความจำเป็นต้องจัดรูปแบบให้ถูกต้องตามมาตรฐานเบื้องต้นที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยเข้าใจง่าย และ

สะดวกต่อการติดตามทำความเข้าใจ ขณะเดียวกันก็เป็นเงื่อนไขของการได้รับความเห็นชอบรายงานผลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยนั้นๆ ด้วย และเมื่อดำเนินรายงานผลการวิจัยเสร็จ ในช่วงของการเตรียมจัดทำรายงานผลการวิจัยหรือก่อนหน้านั้นเล็กน้อยควรจัดทำรายงานผลการวิจัยในรูปของบทความความควบคู่ไป ซึ่งบทความที่ว่านี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาด้วยเพื่อจะได้นำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ได้รับรองจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาดังได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้แล้วต่อไป

อนึ่งรูปแบบและการจัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีหลายมาตรฐานเช่นแบบ

Campbel แบบ Turibian แบบ APA (American Psychological Association) แบบ Florence หรือแบบเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดขึ้นเอง

สรุป ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าคำแนะนำ 12 ด้านที่กล่าวถึงนี้เป็นเรื่องที่รวบรวมมาจากประสบการณ์และข้อสังเกตที่พบเห็นค่อนข้างบ่อยในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์และคุณนิพนธ์ของนักศึกษา ซึ่งยกมาเล่าสู่กันฟังเฉพาะที่เห็นว่ามี ความสำคัญในระดับต้นๆ ของกระบวนการ โดยที่ความเป็นจริงแล้วยังมีเรื่องอื่นๆ อีกมากที่ควรจะได้ นำมาสู่การพิจารณาดำเนินการเพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพที่ควรจะเป็น ซึ่งเป็นความปรารถนาสูงสุดของการทำงานวิจัยทั้งปวง